

TSK'DA SUÇ VEYA DİSİPLİNSİZLİK TEŞKİL EDEBİLECEK BİR EYLEMİ ÖĞREYEN AMİRİN HAREKET TARZI

Maiyetinden birinin suç veya disiplinsizlik teşkil edebilecek bir eylemini (fiilini) öğrenen disiplin amirinin ilk yapması gereken husus; işlenen suç veya disiplinsizliğin hukukî niteliğini tespit olmalıdır. Zira fiilin hukukî niteliğine göre amirin yapması gereken işlemler farklılık arz etmektedir:

a. Eylem, 6413 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Disiplin Kanununda Yer Alan Disiplinsizliklerdence:

Bilindiği üzere 6413 sayılı TSK Disiplin Kanununun disiplin cezası ile cezalandırdığı fiil ve haller disiplinsizlik olarak tanımlanmıştır.

TSK Disiplin Kanununun 7/1 maddesine göre; maiyetinden birinin disiplinsizlik teşkil edebilecek bir fiilini veya mesleğe aykırı tutum ve davranışını herhangi bir şekilde öğrenen disiplin amirleri, olayın araştırılması gerektiğine kanaat getirirse, yazılı olarak görevlendireceği soruşturmacılar vasıtasıyla ya da şahsen disiplin soruşturması yapmakla görevlidir.

Disiplin soruşturmacısı olarak tek bir kişi görevlendirilebileceği gibi en az üç kişiden oluşan bir heyet de görevlendirilebilir (TSKDK md.7/2). Disiplin soruşturması, Genelkurmay Başkanınca gerek görülmesi hâlinde, Genelkurmay Başkanlığı bünyesinde bu amaçla kurulmuş birimde görevli personel eliyle de yürütülebilir (TSKDK md.7/3).

Heyet başkanı hariç olmak üzere gerek görülmesi hâlinde, hakkında disiplin soruşturması yapılacak kişiden rütbe veya kıdemce daha aşağıda heyet üyeleri görevlendirilebilir (TSKDK md.7/4)

Disiplin soruşturmacıları ve heyeti, kendilerini görevlendiren disiplin amiri adına; disiplin soruşturmasıyla ilgili bilgi ve belgeleri toplama, savunma alma, tanık dinleme, bilirkişi görevlendirme, keşif yapma, hâkim veya savcı kararı gerektirmeyen durumlarda kriminal inceleme yaptırma da dâhil olmak üzere her türlü inceleme yapma ve ilgili makamlarla yazışma yetkisini haizdir (TSKDK md.7/2).

Disiplinsizliği tespit edilen personele disiplin amiri tarafından TSK Disiplin Kanunundaki esaslara uygun olarak disiplin cezası verilir (TSKDK md.8/1). TSK Disiplin Kanununda belirlenmiş olan disiplinsizliklere nitelik ve ağırlıkları itibarıyla benzer eylemlerde bulunanlara, eylemleri adli veya askeri suç teşkil etse dahi aynı neviden disiplin cezaları verilebilir (TSKDK md.8/2). Bu düzenleme ile, örneğin amirine yumruk atan bir asker kişiye adli soruşturma ve kovuşturma sonunda verilecek adli cezanın caydırıcılığı beklenmeden fiiliyle orantılı bir disiplin cezası verilmek suretiyle disiplinin derhâl tesisi sağlanabilecektir (madde gerekçesi).

Subay, astsubay ve uzman erbaşlar ile sözleşmeli erbaş ve erler hakkında verilebilecek disiplin cezaları ağırlık derecesine göre aşağıda belirtilmiştir:

- (1) Uyarma
- (2) Kınama
- (3) Hizmete kısmi süreli devam
- (4) Aylıktan kesme
- (5) Hizmet yerini terk etmeme
- (6) Oda hapsi
- 7) Silahlı Kuvvetlerden ayırma

Uyarma, kınama, hizmete kısmi süreli devam ve aylıktan kesme cezaları **disiplin amirleri** tarafından; hizmet yerini terk etmeme ve oda hapsi cezaları **disiplin kurulları ve disiplin amirleri** tarafından; Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası **yüksek disiplin kurulları** tarafından verilir.

TSK Disiplin Kanununun 8/3 maddesine göre disiplin amiri olabilmek için; amir konumunda olunması, disiplin cezası verilecek personelden rütbe veya kıdemce büyük olunması, disiplin cezası verilecek kişinin subay, astsubay ve uzman erbaş statüsünde olması hâlinde, ilgili mevzuata göre bu personele sicil verme yetkisinin bulunması gerekir.

Disiplin amirlerinin verebilecekleri cezalar TSK Disiplin Kanununa ekli (1) sayılı çizelgede gösterilmiştir.

Disiplin cezası verme yetkisi bulunmayan amirler, kendilerine bağlı personelin disiplinsizlikleri hakkında disiplin amirine başvurabilir (TSKDK md.8/7).

Disiplinsizliğin işlendiği tarihten geriye doğru; iki yıl içinde aynı disiplinsizlikten dolayı disiplin cezası alınmış olması veya bir yıl içinde aynı derece cezayı gerektiren başka disiplinsizliklerden dolayı iki defa ceza alınmış olması hâllerinde, Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası hariç, bir derece ağır ceza verilir (TSKDK md.14/1).

Disiplin amirleri, uyarma, kınama ve hizmete kısmi süreli devam cezalarını gerektiren disiplinsizliklerinden dolayı personeline disiplin cezası vermeyebileceği gibi personelin; olumlu hizmet, sicil ve disiplin safahatı ile eylemin niteliğini göz önüne alarak bir derece hafif ceza da uygulayabilir (TSKDK md.14/2-3).

Maiyetinden birinin hizmet yerini terk etmeme cezasını gerektiren disiplinsizliğini tespit eden disiplin amiri; yetkisi dâhilinde disiplin cezası verebileceği gibi, hizmet, sicil ve disiplin safahatı ile eylemin niteliğini göz önüne alarak bu personeli disiplin kuruluna da sevk edebilir (TSKDK md.14/4).

Barış zamanında, Türk karasuları dışındaki gemilerde hizmet yerini terk etmeme cezası gerektiren bir disiplinsizlik yapan personele, eylemin niteliği ve disipline olan olumsuz tesiri göz önüne alınarak gemi komutanı tarafından hizmet yerini terk etmeme cezası yerine TSK Disiplin Kanununa ekli (1) sayılı çizelgeye uygun olarak oda hapsi cezası verilebilir. Verilen bu cezanın karasuları dışında yerine getirilemeyen kısmı hizmet yerini terk etmeme cezası olarak yerine getirilir (TSKDK md. 14/5).

b. Eylem Suç Oluşturuyorsa:

Asker kişilerin Türk Ceza Kanununda, Askeri Ceza Kanununda veya diğer özel ceza kanunlarında düzenlenen suç teşkil eden eylemlerinde tanzim edilecek soruşturma dosyası yetkili ve görevli C. Başsavcılığına gönderilir.

Asker kişilerin askeri mahallerde işlemiş olduğu suçlarda soruşturma işlemlerini (C.Savcısının nezaretinde) yetki alanına göre polis mi, jandarma mı yoksa ilgili komutanlık mı yapacaktır? Bu konuda henüz bir düzenleme yapılmamıştır. Kanaatimizce soruşturmanın ilgili komutanlık tarafından yapılarak hazırlanacak suç dosyasının yetkili ve görevli C. Başsavcılığına gönderilmesi gerekir.